

Een verse Gevlamde tapijtschelp *Polititapes rhomboides* (Pennant, 1777) van Terschelling

Kees Peeters

A fresh Banded carpet shell *Polititapes rhomboides* (Pennant, 1777) from the Wadden island Terschelling

Summary

On 6 January 2017 a fresh Banded carpet shell *Polititapes rhomboides* (Pennant, 1777) was found on the beach of the Wadden island Terschelling (province of Friesland). The circumstances under which the specimen was collected are described.

Fig. 1. Gevlamde tapijtschelp *Polititapes rhomboides* van Terschelling [L: 33,1 mm, B: 22,0 mm, H (enkele klep) 6,5 mm]. Links binnenzijde met roze vlekken bij de top en het parallelle verloop van de mantellijn en mantelbocht. Rechts buitenzijde met de concentrische groeilijnen en het patroon van typische V-vormige vlekken. Foto's Kees Peeters.

Storm

De stormen rond de feestdagen van december 2016 zorgden op de stranden van Holland en de Waddeneilanden voor ongekende hoeveelheden vers materiaal. In de eerste week van 2017 haalden beelden van grote aantallen aangespoelde zeesterren zelfs de landelijke media.

Ook rond de jaarwisseling 2016/2017 verbleven mijn vrouw en ik weer traditioneel twee weken op Terschelling, met wat 'aanloop' van gezinsleden in de eerste week van 2017. Vrijdag 6 januari 2017 bezochten enkele gezinsleden het strand bij het Heartbreak Hotel (paal 18) en zij kwamen terug met berichten over aangespoelde 'levende have'. Bewijs werd geleverd met een foto van een dode vis, die later als Rode mul *Mullus surmuletus* werd gedetermineerd, en daarnaast een doublet met vleesresten van een Wijde mantel *Aequipecten opercularis*.

Aangespoord hierdoor vertrok ik alsnog naar het strand; er gaat tenslotte niets boven eigen waarneming. Daar trof ik inderdaad net boven de waterlijn een dikke laag aanspoelsel aan hoofdzakelijk bestaande uit (voornamelijk lege) doubletten van de Amerikaanse zwaardschede *Ensis leei* (tot voorkort *E. directus*) en juveniele Halfgeknotte strandschelpen *Spisula subtruncata*.

Verder lagen er veel zeesterren: naast de Gewone zeeester *Asterias rubens* ook Gewone slangster *Ophiura ophiura* en de veel minder vaak gemelde Kleine kamster *Astropecten irregularis*. Dit massagraf bevatte verder onder andere dode (plat)vissen, krabben, diverse soorten slakkenhuizen met bewoning en een linkerschaar van een Europese kreeft (of Zeekreeft) *Homarus gammarus*. Ik verzamelde nog vier doubletten met vleesresten van Wijde mantels en één doublet van een juveniele Grote strandschelp *Maetra stultorum*.

Een tapijtschelp

Aan de zeezijde van deze strook aanspoelsel vond ik een bijna gesloten doublet van zo'n 3 cm met een opvallende tekening. Dat het een tapijtschelp betrof stond voor mij direct vast. Er worden de laatste jaren diverse exotische soorten gemeld dus het zou me niet verbazen als dit exemplaar daar ook toe behoorde.

Op de Facebookgroep van de Nederlandse Malacologische Vereniging meldde ik in een variant op bovenstaand verslag de vondst met foto in eerste instantie als Filipijnse tapijt-

schelp. Daarop volgden wat reacties in de trant van leuk dan wel interessant, maar geen echte bevestiging. Na koken van het doublet kon ik de vleesresten verwijderen en de binnenzijde bekijken, daarbij zag ik opvallende roze vlekken tegen de top (fig. 1). Daarnaast vertoonde mijn vondst duidelijk concentrische groeilijnen en een zig-zag patroon van de vlekken en dat heeft de Filipijn niet, die is veel ruwer wat structuur betreft en kent een vlekkeriger patroon. Ik was dus niet overtuigd van de determinatie en verder zoekend op internet naar afbeeldingen van tapijtschelpen kwam ik uiteindelijk op de site van ICTIOTERM terecht (www.ictioterm.es). De afbeeldingen daar, in combinatie met de beschrijving van de soort op de site van ANEMOON (www.anemoon.org), namen alle twijfels weg; het kon niets anders zijn dan een (halfwas) exemplaar van de Gevlamde tapijtschelp *Polittapes rhomboides*. Dit werd via de mail bevestigd door Rykel de Bruyne en door meerdere leden van de NMV-groep op Facebook, na herplaatsing van de foto onder deze naam.

De Bruyne & De Boer (2008) vermelden vonden van zowel losse kleppen als doubletten van verschillende Waddeneilanden. De foto's bij die tekst tonen echter exemplaren die veel van hun tekening verloren hebben. Met deze vondst kan dat beeld in ieder geval voor Terschelling worden aangevuld.

Bovenstaande tekst schreef ik op Terschelling waar ik niet over mijn hele bibliotheek kon beschikken. Na thuiskomst nog

even De Bruyne *et al.* (2013) er op nageslagen. In de beschrijving van de soort trof mij de passage "de sifonen zijn voor de helft samengegroeid, alleen aan het uiteinde liggen ze los van elkaar". Dat was exact wat ik had gezien bij het verwijderen van de gekookte vleesresten, maar die had ik helaas niet op de foto vastgelegd.

Geraadpleegde bronnen

ANEMOON.ORG. www.anemoon.org/flora-en-fauna/soorteninformatie/soorten/id/394/gevlamde-tapijtschelp (geraadpleegd op 08-01-2017).

DE BRUYNE, R.H. & T.W. DE BOER, 2008. Schelpen van de Waddeneilanden. Gids van de schelpen en weekdieren van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Fontaine Uitgevers, 's-Graveland.

DE BRUYNE, R.H., S.J. VAN LEEUWEN, A.W. GMELIG MEYLING & R. DAAN (red.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). – Tirion Uitgevers, Utrecht & Stichting ANEMOON, Lisse.

ICTIOTERM.ES. www.ictioterm.es/nombre_cientifico.php?nc=341 (geraadpleegd op 08-01-2017).

Adres van de auteur
k_peeters@hotmail.com

Exotisch brakwaterslakje blijkt nog niet eerder beschreven soort: de 'Vreemde speldhoren'

D.M. (Menno) Soes en D.B. (Dirk) Kruijt

An alien, still undescribed snail found in Dutch brackish water

Summary

A population of a still undescribed member of the Murchisonellidae was found in 2014 in the Krammer-Volkerak, The Netherlands. It most likely belongs to the genus *Murchisonella*. Outside The Netherlands it is only known from Finland. For both countries it is considered to be an alien species.

Inleiding

In macrofaunamonsters uit het Krammer-Volkerak zijn door Bureau Waardenburg exotische brakwaterslakjes aangetroffen die behoren tot een onbeschreven soort (fig. 1). Deze monsters zijn in 2014-2016 verzameld in het kader van het programma Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL) van Rijkswaterstaat. Buiten Nederland is de soort verder alleen bekend uit het oostelijk deel van de Finse Golf (onderdeel Oostzee), waar ze ook voor het eerst is verzameld in 2014. Het gaat dan ook vrijwel zeker om een soort die in Europa niet inheems is (Warén, 2015).

Naamgeving

De soort behoort tot de familie Murchisonellidae, een fami-

lie waarvan in Nederland nog niet eerder levende exemplaren waren gevonden. Materiaal uit Finland is overgedragen aan Anders Warén (Swedish Museum of Natural History, Stockholm), een specialist met betrekking tot deze familie. Hij is voornemens deze geheel nieuwe soort te beschrijven. Zijn advies is om de soort voorlopig aan te duiden met *Murchisonella* spec. Als Nederlandse naam stellen we 'Vreemde speldhoren' voor, wat refereert aan het feit dat het een exotische soort is.

Herkenning

Zowel de scheef geplaatste protoconch (embryonale schelp) als de opvallende sculptuur maken de Vreemde speldhoren een on-